

10

Český ostrov v moři německém... O tom, jak bylo těžké zachovat v Podještědí češtinu a založit českou školu

(čte Markéta Tallerová)

Vypravěč (Daniel Rous)

Karolina Světlá vášnivě sledovala nejen česko-německou jazykovou nerovnost v českých zemích, ale také pronikání němčiny do dosud české oblasti Podještědí. Aby podpořila výuku v českém jazyce, zasloužila se o založení několika škol, např. školy v Doleních Pasekách v roce 1885. Velmi citlivě vnímala česko-německé pnutí a často o něm psala ve svých dopisech sestře Sofii Podlipské.

Karolina Světlá (Markéta Tallerová)

Nikdy ještě tak nerada jsem se neloučila s tím drahým starým Ještědem, jak se s ním budu loučiti letos. Jak dlouho zůstane českým? Zuřivá agitace, aby ten ostrov český na jižním jeho úpatí v moři německém se rozkládající co nejdříve se poněmčil. Nevím, věru nevím, kam se obrátiti, aby byla tomu přítrž učiněna. [...]

Proklat budiž ten každým Čechem, kdož vyslovil osudné slovo, že vzdělanost česká bez němčiny se neobejde. Opíraje se o ošemetné slovo to dal nejhorlivější zdejší vlastenec svoje čtyři nejstarší děti na „vzdělání“ do Němec. Vrátily se nafouklé na svoje německé vědomosti a úplně lhostejné k zájmům českým [...]

Když se zdejšímu lidu domlouvá, aby si přece rozhodněji počínal, řekne stranou: „A což by nebylo lépe, kdybychom se stali Němci? Jak ti se mají proti nám?“ Nejstrašlivějšími odpůrci proti české škole v Liberci jsou čtyři zbohatlí odrodilí Pasečáci; jinak o Čechu se nevyjadřují, než že je to pes. Co se dělo proti zdejší škole, jest k neuvěření. [...]

Proti světelské škole táž vřava v obci. Vždyť proti ní protestovalo nejzámožnější obyvatelstvo, totéž, které bylo před několika ještě lety o ni žádalo. Švagr Josef a všecky čtyři jeho dcery, majitelky to velikých usedlostí, odepřeli placení přírážek na školu [...] Když takto jedná zámožnější občan, jak si má pak počínati ten menší, nuzný, jemuž těch několik šestáků přírážky ročně jest skutečnou obětí. [...]

Kéž by chtěl kdosi v této krajině cestovat a o poměrech zdejších uveřejniti dopis. Dávno bych to byla učinila, kdyby všechen hněv a všechna zášť se pak nesvezly za to nikoli na mne, nýbrž na Karla, a že by se tím postavení jeho beztoho již tak choulostivé ještě ztížilo. Byl by pak skutečně snad nucen postavení svého se vzdát, čímž by také poslední věrný bojovník hradbu ještědskou opustil. [...]

Marně bych teď hledala ony typy samorostlých ohnivých povah, jimž bylo vlastenectví vrozeno jako cit pro právo. Dávno spějí pod padrnem a velice by se divili potomkům svým.

Z dopisu sestře, 21. srpna 1884, psáno v Doleních Pasekách

Karolina Světlá: Z literárního soukromí II. Korespondence. Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1959. S. 250-1. Text editován.